

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettaminen vuonna 2023 toimitettaviin eduskuntavaaleihin

KHALL 28.11.2022 § 291

Vaalilain (714/1998) 15 §:n mukaisesti kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme. Lisäksi kunnanhallituksen on asetettava laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustaja avustaa äänestäjän pyynnöstä häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana.

Vaaliviranomaisia koskevat kelpoisuus- ja esteellisyysäännöt eduskuntavaaleissa ovat seuraavat:

Vaalilautakunta

Kelpoisuus: Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi jäsenten ja varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita edellisissä, vuoden 2019, eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla vaalien ehdokas. Oikeusministeriö kiinnittää kuntien huomiota siihen, että vaalilain 15 §:n 2 momentin sanamuotoa ”mahdollisuuksien mukaan” voidaan soveltaa myös siten, että jos puolueet eivät niille tehdystä pyynnöstä huolimatta nimeä riittävästi ehdokkaita vaalilautakuntiin, jäseniksi voidaan nimetä myös muita kunnan luottamustoimeen vaalikelpoisia henkilöitä.

Esteellisyys: Hallintolain esteellisyysäännöksiä ei sovelleta vaalilautakunnan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että jäseneksi tai varajäseneksi nimitetty voi toimia kaikissa vaalilautakunnan tehtävissä, kuitenkin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta: vaalilautakunnan jäsenenä oleva ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus vai vanhempi ei saa toimia vaalilain 73 §:n 2 momentissa tarkoitettuna äänestäjän avustajana.

Vaalitoimikunta

Kelpoisuus: Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi jäsenten ja

varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita edellisissä, vuoden 2019, eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla vaalien ehdokas eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Oikeusministeriö kiinnittää kuntien huomiota siihen, että vaalilain 15 §:n 2 momentin sanamuotoa ”mahdollisuuksien mukaan” voidaan soveltaa myös siten, että jos puolueet eivät niille tehdystä pyynnöstä huolimatta nimeä riittävästi ehdokkaita vaalilautakuntiin, jäseniksi voidaan nimetä myös muita kunnan luottamustoimeen vaalikelpoisia henkilöitä.

Esteellisyys: Hallintolain esteellisyysäännöksiä ei sovelleta vaalilautakunnan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että jäseneksi tai varajäseneksi nimitetty voi toimia kaikissa vaalilautakunnan tehtävissä.

Vaalikelpoisuus vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan määräytyy muutoin sen mukaan, mitä kuntalaissa säädetään vaalikelpoisuudesta lautakuntaan ja toimikuntaan (§:t 71 ja 74). Ei ole estettä valita samaa henkilöä sekä vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan, kunhan henkilö on vaalikelpoinen molempiin toimielimiin.

Kuntalain (410/2015) 71 §:n mukaan vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö, jonka kotikunta kyseinen kunta on, jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan ja jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi. Kuntalain 70 §:ssä todetaan, että luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Suostumus on annettava ennen kuin henkilö valitaan luottamustoimeen.

Kuntalain 74 §:n mukaan vaalikelpoinen lautakuntaan on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

- asianomaisen lautakunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa lautakunnassa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Kunnallisten toimielinten kokoonpanossa oli lisäksi huomioitava tasa-arvolain (609/1986) 4 a §, jonka mukaan toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Sukupuolikiintiön on toteuduttava sekä varsinaisten että varajäsenten kohdalla.

Valmistelija: Hallintopäällikkö Jaana Jokikoivu-Hiukkamäki, puh. 040 809 5455

Esittelijä: Vt. kunnanjohtaja

Päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää aloittaa valmistelut vaalilautakuntien (yhteensä neljä vaalilautakuntaa) ja vaalitoimikunnan jäsenten nimittämiseksi.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

KHALL 17.01.2023 § 9
266/00.00.00.01/2022

Hallintopäällikkö on lähettänyt valtuustoryhmien puheenjohtajille ja varapuheenjohtajille 3.1.2023 sähköpostiviestin, jossa pyytää esityksiä vaalilautakuntiin (4 kpl) ja vaalitoimikuntaan nimitettävistä henkilöistä. Esitykset pyydettiin toimittamaan 12.1.2023 klo 12 mennessä, jotta esityksistä saadaan kooste esityslistan oheismateriaaliksi.

Oheismateriaali: Esitykset vaalilautakuntiin ja vaalitoimikuntaan nimitettävistä

Valmistelija: Hallintopäällikkö Jaana Jokikoivu-Hiukkamäki, puh. 040 809 5455

Esittelijä: Kunnanjohtaja

Päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää asettaa vaalilautakunnat (4 kpl) ja vaalitoimikunnan eduskuntavaalien 2023 toimittamista varten.

Asian käsittely:

Päätös: Kunnanhallitus päätti asettaa vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnan eduskuntavaalien toimittamista varten pöytäkirjaan liitetyn liitteen mukaisesti.

Ote: Vaalilautakuntiin ja vaalitoimikuntaan valitut, keskusvaalilautakunta